

Tid Torsdagen den 14 april 2016 kl. 17.00 – 17.15
Plats Bråvallasalen, Stadshuset
Justerat Tisdagen den 26 april 2016

Jan Valeskog

Joakim Larsson

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Jan Valeskog (S) ordföranden
Joakim Larsson (M) vice ordföranden

Margareta Stavling (S)
Anders Göransson (S)
Elin Olsson (MP)
Lennart Tonell (MP)
Rikard Warlenius (V)
Monika Lozancic (M)
Torbjörn Erbe (M)
Alexandra Östback (M)
Mattias Keresztesi (M)
Abit Dundar (L)

Tjänstgörande ersättare:

Birger Kato (S)

för Maria-Elsa Salvo (S)

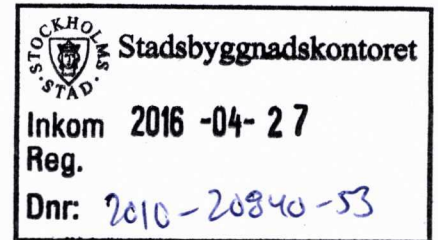
Ersättare:

Anna Forssell (S)
Anna Bäcklund (MP)
Veronica Eriksson (MP)
Maria Ljuslin (V)
Marie-Louise Gudmundsson (M)
Anders Toll (M)
Jihad Adlouni (M)
Pia Begler Lindholm (L)
Markus Berensson (C)

§§ 10-31

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Håkan Falk, Jenni Almgren, Marita Anheim, Ann-Charlotte Bergqvist, Gunnar Jensen, Kamilla Karlsson, Lena Mittal, Martin Skillbäck och Åsa Wigfeldt samt borgarrädssekreterarna Oscar Lavelid och Daniel Carlsson Mård och personalföreträdaren Luis Lopez för
§§ 1-8.

§ 13**Program för centrala Bromma. Svar på remiss av
programförslag**

Dnr E2015-02231

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på stadsbyggnadsnämndens remiss av samrådsförslag till program för centrala Bromma, SBN dnr 2010-20840.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 mars 2016.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Elin Olsson m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att avslå kontorets förslag till beslut samt att som svar på remissen anföra följande:

Stockholm växer och det är en utveckling som vi både stöder och tar på allvar. Läget idag är att Stockholm förväntas öka sin befolkning med 11 procent till 2020 och det behöver byggas mycket över hela staden. Att utveckla en storstad som Stockholm är av naturliga skäl en lång process, och vi måste ta stor hänsyn till att nya bostäder ska kunna stå kvar i minst 100 år. Under den tiden kommer befolkningen öka än mer än idag, och vi måste således verka för fler bostäder över hela staden och därtill nödvändiga samhällsfunktioner såsom skolor, förskolor, idrottsytor, parker med mera.

Genomförandet av stadens översiktsplan Promenadstaden innebär att vi kommer att skapa fler stadsmiljöer. Det handlar om att låta innerstaden växa långt utanför tullarna. Utifrån översiktsplanen togs rapporten "Bostadspotential i Stockholm" fram, som utifrån idag givna restriktioner visar var det är möjligt att bygga 140 000 nya bostäder till 2030. Exempelvis 20 700 i Hägersten – Liljeholmen och 20 100 i Bromma.

Översiktsplanen stödjer en utveckling av en flerkärning struktur med täta och attraktiva tyngdpunkter i ytterstaden för att skapa en bättre balans mellan stadens delar. I översiktsplanen anges nio tyngdpunkter varav en är området kring Brommaplan. Programmets syfte är att utreda hur området kring Brommaplan kan utvecklas till en tyngdpunkt i enlighet med strategierna i översiktsplanen samt beskriva vilka konsekvenser detta medför för närliggande stadsdelar.

Alliansen beslutade om att starta arbetet med programmet i stadsbyggnadsnämnden i januari 2012. Vi har nu följt utvecklingen och kan konstatera att det föreslagna antalet bostäder, 3 000 – 4 000, är alldeles för lågt satt. I detta centrala läge, och mot bakgrund av ett skriande bostadsbehov, är det rentav slöseri med markresurserna att planera för och genomföra en gles stadsbebyggelse. Detta på en yta som är tre gånger så stor som området vid Husarviken där 6 000 av Norra Djurgårdsstadens bostäder byggs. Det är också jämförbart med antalet bostäder som planeras i Slakthusområdet, också det på en betydligt mindre yta.

Inom programmet för centrala Bromma ska därför exploateringstalet höjas markant i syfte att bygga stad på riktigt. Vi anser att de i programmet föreslagna lamellhusen och punkthusen i park i så stor utsträckning som möjligt ska ersättas av en kvartersstruktur, företrädesvis med stenstadens kvaliteter. Denna möjlighet går tyvärr förlorad om nuvarande programförslag genomförs.

Avslutningsvis är programområdet bullerutsatt ur flera perspektiv, exempelvis från de stora vägarna som går igenom rondellen vid Brommaplan. Slutna kvarter är således att föredra även ur ett bullerperspektiv, då det bättre skärmar av externt ljud än vad punkthus eller öppna kvarter gör.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Elin Olsson m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Elin Olsson m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Nämnden är positiv till programmet för centrala Bromma där Brommaplan som tyngdpunkt stärks med tusentals nya bostäder och verksamhetslokaler möjliggörs i ett kollektivtrafiknära läge. Exploateringsnämnden anser dock att det finns stora möjligheter att studera vidare bebyggelsestrukturen i syfte att både skapa mer högkvalitativa offentliga rum och platser samt en högre exploateringsgrad.

Planeringen av en ny stadspark i området är mycket välkommet. Denna bör samplaneras med de centrala kolonistugeområdena då dessa redan idag utgör ett värdefullt inslag både rekreativt och ekologiskt. I det fortsatta arbetet ska en konstruktiv dialog föras med koloniföreningarna.

Programområdet har en utpräglad topografi och höga naturvärden som i den fortsatta planeringen bör framhävas tydligare. Vi anser att en miljökonsekvensanalys bör göras med hänsyn till planens omfattning och påverkan.

I planen för centrala Bromma bör trafikföringen studeras ytterligare då både Kvarnbacksvägen och själva Brommaplan är starkt belastade. Framkomligheten ska vara god med stort fokus på gång- och cykel och kollektivtrafik.

De kvarter som planeras för verksamheter mot Bromma flygplats bör utformas så att dessa i framtiden också är möjliga att omvandla till bostäder när man inte längre behöver ta hänsyn till flygbuller. Det bör redan nu prövas om vissa av de östra delarna av detta område kan rymma fler bostäder.

Ersättaryttrande

Ersättaryttrande lämnas av Markus Berensson (C) enligt följande:

Gamla mönster går igen. Stockholm stad har ånyo en stor möjlighet att bygga urban blandstad i ett centralt läge med en mix av bostäder, kontor och service. Något som efterfrågas av många stockholmare och något som det finns alldeles för lite av i vår stad. I stället för att dra nytta av den möjligheten, i likhet med exempelvis planerna för Slakthusområdet, presenteras ett lagom glest område med beprövade stockholmshus i skogsdungar.

Förslaget utnyttjar inte den fulla bostadspotentialen genom att bygga tätt och högt och det brister i attraktiv stadsmässighet. Centerpartiet vill bygga minst 160,000 bostäder fram till och med 2030 och dessutom se till att Stockholm kan fortsätta att utvecklas under hundratals år efter det. Det innebär att vi

måste värna stadens mark om vi på lång sikt ska kunna växa på ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt med täta attraktiva stadsdelar uppbyggda kring cykel, gång och kollektivtrafik som dessutom sparar stora parkytor och grönområden.

Genom att ta den här typen av enkla och kortsiktiga beslut, som utnyttjar ett stort område till att bygga ett beskedligt men långt ifrån ambitiöst antal bostäder, förlösar Stockholm den möjlighet vi har att skapa en attraktiv stadsmässighet i närförort samt ger upphov till stora problem på sikt när det inte längre finns några stora ytor kvar att bygga på i liknande lägen.

Externa instanser har lagt fram förslag som visar att det går att bygga 12,000 bostäder i centrala Bromma. Detta är något som staden behöver utreda närmare.

Vid protokollet
Lena Mittal

Rätt utdraget intygar:

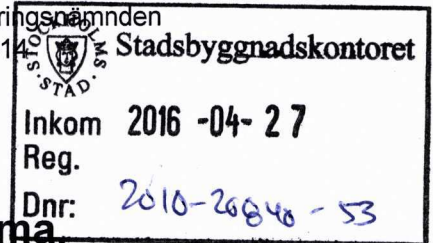
2016-03-29

Handläggare

Hanna Flygt / Niklas Karlsson
08-508 264 65 / 508 260 86

Till

Exploateringsnämnden
2016-04-14

Program för centrala Bromma Svar på remiss av programförslag

Förslag till beslut

1. Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på stadsbyggnadsnämndens remiss av samrådsförslag till program för centrala Bromma, SBN dnr 2010-20840.

Håkan Falk
Förvaltningschef

Gunnar Jensen
Avdelningschef

Sammanfattning

Exploateringsnämnden har fått samrådsförslag till Program för Centrala Bromma på remiss från Stadsbyggnadsnämnden.

Syftet med programmet är att utveckla centrala Bromma och delar av Riksby till en hållbar och levande stadsmiljö med 3000-4000 bostäder och verksamhetslokaler.

Förslaget kan sammanfattas i tre utvecklingsområden: En ny stadsdel i norra Riksby, förtätning i befintlig bebyggelse i Åkeshov, Åkeslund och Riksby, samt fortsatt utveckling av Brommaplans centrum.

Exploateringskontoret anser att programförslaget är bra

Exploateringskontoret
Avdelningen för Projektutveckling

Fleminggatan 4
Box 8189
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 264 65
Växel 08-508 276 00
hanna.flygt@stockholm.se
exploateringskontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se/exploateringskontoret

och att det bidrar till stadens bostadsmål och att nå översiktsplanens intentioner att utveckla området kring Brommaplan till en tyngdpunkt.

Remissen

Exploateringsnämnden har fått programförslag för Centrala Bromma på remiss från Stadsbyggnadsnämnden. Remissen ska besvaras senast 2016-04-04, stadsbyggnadskontoret har beviljat förlängd svarstid. Programmet planeras preliminärt att tas upp i stadsbyggnadsnämnden för godkännande under 3:e kvartalet 2016.

Tidigare beslut

Följande beslut har hittills fattats i ärendet:

KF 2010-03-15, "Promenadstaden - Översiktsplan för Stockholm". I översiktsplanen utpekas området kring Brommaplan som en "tyngdpunkt" dvs ett av flera områden utanför den centrala staden som bedöms ha potential att utvecklas till täta och attraktiva stadsmiljöer.

2011-10-25, Utredningsbeslut om 5 mnkr. Beslutet grundades på en preliminär bedömning av tidsåtgång och behov av utredningar inom programarbetet. (Delegationsbeslut exploateringskontoret)

SBN 2012-01-19, Startpromemoria för program för del av Bromma stadsdelsområde (stadsdelen Riksby m.m.)

2014-04-10, Utredningsbeslutet revideras till 9,9 mnkr. (Delegationsbeslut exploateringskontoret)

2015-09-24 Utredningsbeslutet revideras till 25 mnkr. Beslut i Exploateringsnämnden.

Sammanfattning av programförslaget

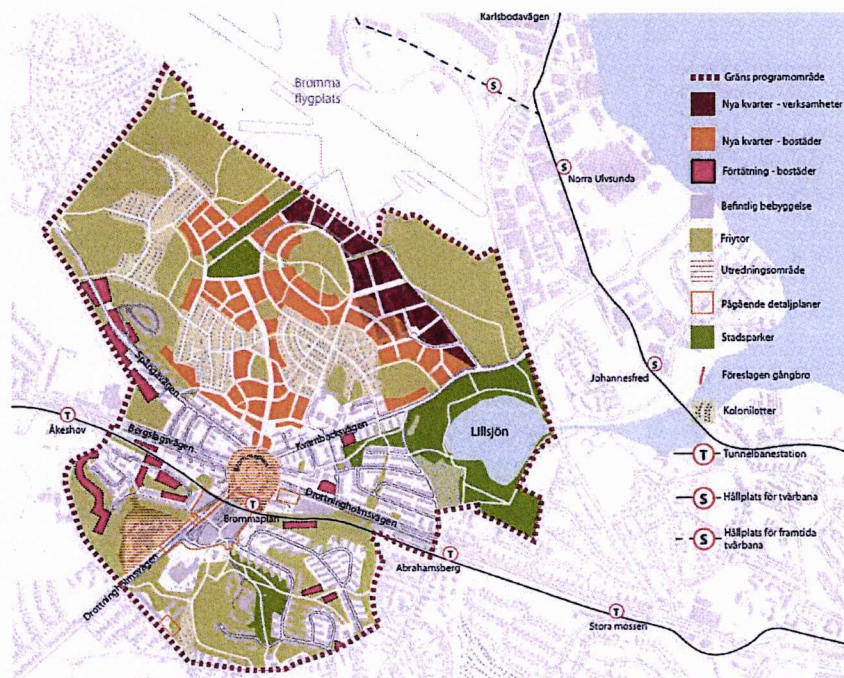
Programförslaget är utarbetat av stadsbyggnadskontoret i nära samverkan med exploateringskontoret och trafikkontoret, och finansierat av exploateringsnämnden.

Programområdet omfattar stadsdelarna Åkeshov, Åkeslund och del av Riksby, samt mindre delar av Norra Ängby, Ulvsunda och Ulvsunda industriområde.

Programförslaget omfattar sammanlagt cirka 3000-4000 nya bostäder samt verksamheter, lokaler och kommunal service som till exempel idrott, kultur och skolor och parker. Programmet redovisar ett övergripande förslag för ett relativt stort område, med mycket varierande förutsättningar. Förslaget kan sammanfattas i tre olika utvecklingsområden:

- En ny stadsdel i norra Riksby
- Förtätning i befintlig bebyggelse i Åkeshov, Åkeslund och Riksby, samt
- Fortsatt utveckling av Brommaplans centrum, dvs den centrala delen kring Brommaplan och reningsverket.

Huvuddelen av de tillkommande bostäderna planeras i norra Riksby, där en helt ny stadsdel planeras söder om flygplatsen. De föreslagna verksamheterna är planerade att ligga i området närmast flygplatsen, bl a för att fungera som en bullerskärm mot bostadsområdet. Programförslaget innebär även att nya parker och ny gatustruktur anläggs i norra Riksby.

Programförslag. Se även bilaga 1.

Programförslag, vy från 3D-modell.

I södra Riksby, Åkeshov, Åkeshov och Åkeslund föreslås viss förtätning genom kompletteringsbebyggelse i befintliga stadsdelar.

Området omedelbart kring Brommaplans centrum, med bl.a. cirkulationsplatsen och området för Åkeshovs reningsverk är i programmet utpekade som utredningsområden att studera vidare i kommande detaljplanearbete. Här pågår redan ett detaljplanearbete för kvartetet Grammet som bl a syftar till att möjliggöra ca 850 nya bostäder, överdäcka bussterminalen för att skapa en attraktivare bytespunkt för kollektivtrafikresenärer samt tillskapa fler butiker. I utredningsområdet ingår också trafiklösningar kring den centrala cirkulationsplatsen.

Enligt tidigare beslut i KF planerar Stockholm Vatten AB för att flytta reningsverket till Henriksdal, med bl.a pågående detaljplanearbete och ansökan om miljötillstånd för den nya lokaliseringen. Det angivna antalet bostäder innefattar inte nya bostäder i pågående detaljplaner, inte heller de som möjliggörs vid flytten av Åkeshovs reningsverk.

I de mindre delar av Ulvsunda och Ulvsunda industriområde som berörs av programförslaget föreslås ingen ny bebyggelse. I programmet föreslås att området kring Lillsjön ska utvecklas som en stadspark för hela området.

Programförslaget i sin helhet finns att läsa på stockholm.se/detaljplaner.

Genomförandefrågor och Ekonomi

Programmet ger ett samlat och helhetligt underlag för utveckling av området. Genomförande av de olika delarna kommer att ske i en rad olika projekt, delvis oberoende av varandra.

Tidplanerna är i vissa delar beroende av yttre faktorer, exempelvis flytt av reningsverket och rivning av kraftledningen söder om Spångavägen och över Åkeshov som f.n. planeras ca 2023. För utbyggnad av norra Riksby till en ny stadsdel är det möjligt att starta detaljplanearbete för första etappen så snart stadsbyggnadsnämnden godkänt programmet och exploateringsnämnden fattat inriktningsbeslut. Redovisning av ekonomin ska göras i kommande inriktningsbeslut för respektive projekt enligt stadens investeringsregler.

Nästa beslutstillfälle

Nästa beslutstillfälle för exploateringsnämnden infaller i samband med markanvisning och inriktningsbeslut för första etappen av den planerade bebyggelsen i norra Riksby, preliminärt under tredje kvartalet 2016.

Exploateringskontorets synpunkter på programförslaget

Exploateringskontoret anser att programförslaget är bra och att det bidrar till stadens bostadsmål och översiktsplanens intentioner att utveckla området kring Brommaplan till en tyngdpunkt. Förslaget omfattar såväl bostäder som skolor, parker och grönområden, idrott och nya arbetsplatser och verksamheter.

Förslaget till struktur för en ny stadsdel i norra Riksby är utformat så att det går att utveckla vidare till en stadsdel med både bostäder, service och arbetsplatser om och när flygplatsen stängs, vilket är positivt.

Förslaget gör samtidigt rimliga avvägningar med hänsyn till befintliga stadsmiljöer med äldre bebyggelse. Det tar också stor hänsyn till behovet av grönområden, ekologiska samband och befintliga koloniområden och föreslår omsorgsfullt gestaltade gröna gaturum i den nya stadsdelen Riksby.

För att möjliggöra allt detta och klara bostadsbyggnadsmålen med en rimlig ekonomi ser kontoret det som angeläget att den

mark som tas i anspråk för bostadsbebyggelse i den nya stadsdelen utnyttjas väl och ges en relativt hög exploatering, i synnerhet i de mest centrala lägena.

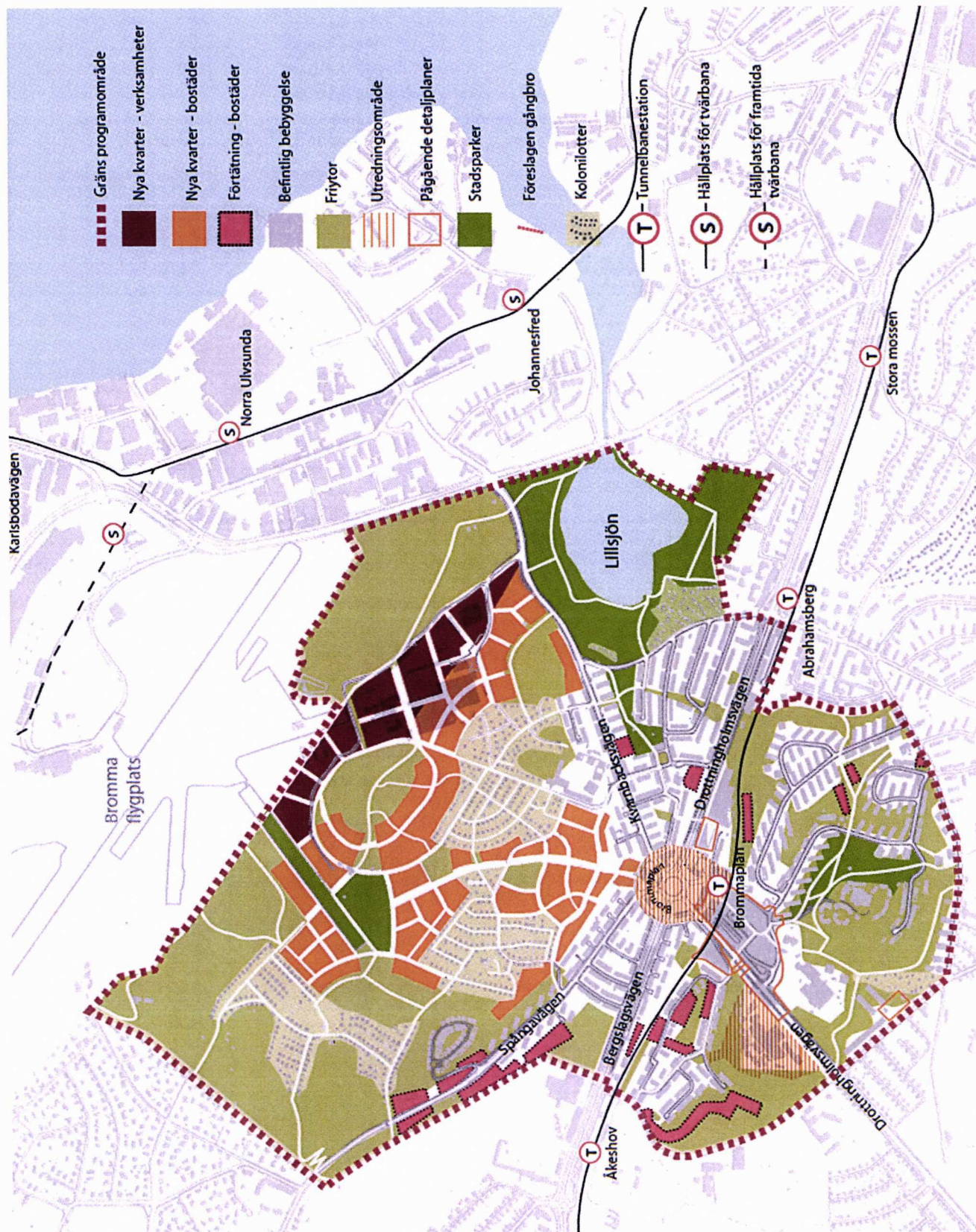
Exploateringskontoret anser att den föreslagna förtätningen i Åkeshov är bra med tanke på Åkeshovs centrala och kollektivtrafiknära läge, samt att staden har kostnader för nedläggning av reningsverket och kraftledningen. För några av de föreslagna platserna i Åkeshov har markanvisningar tidigare beslutats i exploateringsnämnden (2003-2009) och planarbete har påbörjats, men f.n. vilar dessa med anledning av närheten till reningsverket och störningar från detta.

Slut

Bilagor

1. Kartbild programförslag

Programförslaget i sin helhet finns också att läsa på:
www.stockholm.se/detaljplaner
under ”planerad bebyggelse i Bromma”

Kartbild ur "Samrådsförslag – Program för Centrala Bromma" SBK 2016-02-22